

Middelen tegen vlooien en teken bij huisdieren

Tijd voor een nieuw beleid

Voorkom overbehandeling

Bij gezelschapsdieren worden pesticiden (die als diergeneesmiddel geregistreerd zijn) tegenwoordig vaak preventief ingezet. Het veronderstelde risico op vlooien en teken en mogelijk commerciële overwegingen zijn redenen om te adviseren huisdieren standaard preventief met pesticiden te gaan behandelen. Dit is een strategie die verlaten dient te worden. Net als bij antibiotica gebruik en ontworming van landbouwhuisdieren moet overbehandeling voorkomen worden en is risicoanalyse nodig waarbij ook de potentiële milieuschade wordt meegewogen. Het behandelde dier zal deze voor insecten zeer giftige stoffen door verlies van haren, via de urine en fecaliën het milieu langdurig belasten.

Dat betekent ook dat pesticiden niet thuishoren in een standaard preventief gezondheidspakket van huisdieren zoals tegenwoordig via een abonnement kan worden verkregen door de huisdier bezitter. Daarnaast kunnen veel middelen ook online besteld worden. Dit leidt zeker tot forse overbehandeling van dieren die überhaupt een nihil risico lopen op genoemde parasieten. Een behandeling gedurende het hele jaar terwijl de winter een laag parasieten risico met zich meebrengt voor zowel vlooien als teken is overbodig. Ook kan overbehandeling tot resistenties tegen het middel leiden. Als het dier een keer een teek heeft, is er ook nog geen reden om direct chemische middelen te gebruiken.

Preventie en afwerende middelen

Preventie begint in huis met regelmatig dweilen, zuigen en kussens wassen.

In winkels voor dierbenodigdheden en in het Internet worden veel middelen op natuurlijke basis als preventieve, insecten afwerende middelen voor honden en katten aangeboden. Door de geur kan het dier minder aantrekkelijk voor vlooien en teken worden. Of deze middelen echt werkzaam zijn, daarover zijn de ervaringen en meningen verschillend.

Als het dier al vlooien of luizen heeft, zullen afwerende middelen niet helpen. In dat geval kan als eerste middel dimethicon toegepast worden, een middel dat siliconen bevat en vlooien en teken immobiliseert. Het heeft dus een mechanische werking, waardoor het dier vaker behandeld moet worden dan bij een chemisch middel. Het is (nog) niet bekend of dit goed werkt.

Als je chemische middelen gebruikt, vermijd dan de giftigste

Er worden diverse producten met een gecombineerde werking aangeboden. Voor een deel van de honden (en katten) kan mogelijk een monotherapie gericht op alleen teken of vlooien volstaan.

Indien als laatste uitweg een chemisch middel gewenst is, lees dan de bijsluiter of vraag de dierenarts en probeer eerst:

- Middelen met spinosad (tegen vlooien).
- Mocht dat niet werken, kunt u als allerlaatste laatste redmiddel, een pyrethroïde b.v. permethrin tegen teken in overweging te nemen.

- Maar nooit: een product waar fipronil, imidacloprid of dinotefuran inzit.
- Er bestaan ook diverse producten die een mix van verschillende insecticiden bevatten, bijvoorbeeld neonicotinoïden tegen vlooien en een pyrethroïde tegen teken. Of Vectra 3Ddog, een pour-on voor honden met dinotefuran, pyriproxyfen, permethrin tegen vlooien, teken, zandvliegen, muggen en stalvliegen. Dergelijke giftige cocktails moeten vermeden worden.
- Producten met fluralaner of sarolaner zijn zeer omstreden. Tegen vlooien en teken zijn ze effectief, maar de gevolgen voor het milieu zijn nooit onderzocht en dus niet bekend. Wel is bekend dat fluralaner in de bodem extreem persistent is; dus heel lang onveranderd in het milieu blijft. Het bij een dier toegediende fluralaner wordt voornamelijk via de feces onveranderd uitgescheiden.

Bij spot on producten is de dosering dusdanig gekozen dat er na een maand nog een, voor vlooien dodelijke dosering gif aanwezig is. De fabrikant heeft de dosering van het product op de kalender aangepast waarin het gebruiksgemak leidend is en de milieubelasting niet meegewogen is.

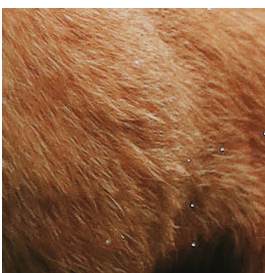
Indien wekelijks gedoseerd zou worden, zou de totale maand dosering van een spot on mogelijk duidelijk lager uit kunnen komen, hetgeen vanuit milieuoogpunt zinvol is.

Waarom wil PAN Nederland alternatieven aanreiken voor teken en vlooien middelen?

In 2020 hebben wij haar van mensen geanalyseerd en daaruit kwam naar voren dat veel mensen die met behandelde dieren in aanraking kwamen, residuen hebben opgeslagen van deze middelen. Dit is zorgelijk omdat deze middelen negatieve effecten op de gezondheid en de natuur kunnen hebben.

Chemische vlooien- en tekenmiddelen in de natuur

Het huisdier strooit de aangebrachte neonicotinoïden of andere insecticiden in het milieu rond of zij spoelen uit de vacht tijdens zwemmen. Ze komen zo in de bodem en oppervlaktewater terecht. Planten nemen de neonicotinoïden en fipronil via hun wortels op en deze verspreiden zich in de hele plant inclusief pollen en stuifmeel. Eén gram Imidacloprid is voldoende om ruim 100 miljoen honingbijen te doden. De toxiciteit voor insecten is globaal 10.000 maal hoger dan die van DDT.

De forse doses neonicotinoïden en andere insecticiden (fipronil, deltamethrin, permethrin) die bij gezelschapsdieren worden gebruikt zullen in het veelal urbane milieu van het huisdier belanden met negatieve effecten voor wilde insecten waaronder bestuivers. Deze wilde bestuivers zijn grotendeels verdwenen uit het agrarisch landschap door habitatverlies en pesticiden gebruik. In stedelijk milieu is de biodiversiteit van betreffende bestuivers vaak hoger dan op het platteland en dit milieu verdient daarom evenveel bescherming.

Omdat fluralaner en sarolaner alleen als diergeneesmiddel zijn toegelaten, zijn van deze middelen langdurige effecten op de natuur niet onderzocht. De andere genoemde middelen zijn of waren voor voedselproductie of als biocide gebruikt en zijn beter op mogelijke milieueffecten onderzocht dan middelen die alleen als diergeneesmiddel gebruikt worden. Voor een aantal onderzochte soorten vliegen is fluralaner nog giftiger dan imidacloprid, fipronil of permethrin. Fluralaner en sarolaner zijn breedspectrum insecticiden, dus werkzaam tegen vele soorten insecten. Gezien de zeer lange tijd (jaren) die deze middelen in het milieu verblijven en de langdurige effecten op het milieu volslagen onbekend zijn, kunnen deze middelen uit voorzorg beter vermeden worden.

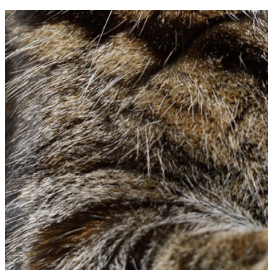
Schadelijke halsbanden

Het gebruik van Seresto banden dient te worden verboden. Deze halsbanden bevatten een megadosis van het zeer giftige middel Imidacloprid, dat het milieu zeer zwaar belast. Helaas is imidacloprid voor honden en katten nog niet verboden.

Mocht u om welke reden dan ook dit product tóch willen gebruiken, dan is de pipet vorm relatief minder belastend. Dit blijkt uit de volgende berekening.

Bij een hond van 10 kilo is het verbruik aan Imidacloprid via een Seresto halsband in 8 maanden 4,5 gram. Bij gebruik van hetzelfde product in pipet vorm is het verbruik over dezelfde periode bij een hond tot 10 kilo 8x100mg is 0,8 gram. Met iets meer werk voor de eigenaar is met ruwweg 1/6 van de dosis Imidacloprid dus hetzelfde effect te bereiken. Let op: ook déze dosis blijft schadelijk voor de natuur.

De doses welke via onze huisdieren in het milieu terecht komen zijn zeer aanzienlijk als we deze vergelijken met het gebruik hiervan in de agrarische industrie.

De dosering Imidacloprid welke nodig is ter bestrijding van bladluizen in mais reikt van 8,7 tot 17,3 gram actieve stof per hectare. Imidacloprid wordt op de grond aangebracht en door de mais (of andere planten) opgenomen waardoor bladluizen sterven. (Intussen is de toepassing van imidacloprid in landbouwgewassen verboden. Het laat zich raden wat er met een stadstuin van 40m² gebeurt als er een hond in verblijft met een Seresto band om, met daarin 4,5 gram Imidacloprid of met een pipet-dosis van 0,8 gram (een hectare is 10.000 m²).

Een ander voorbeeld: De Scalibor 0.76g halsband, werkzaam tegen teken en vliegen, bevat 0,76 gram deltamethrin. Deze hoeveelheid is voldoende om de ecologische norm (chronische toxiciteit) voor 200 miljoen m³ water (dat is een meer van 2 meter diep, 33 km lang en 3 km breed) te overschrijden.

Conclusie

Het is noodzakelijk om de (over)behandelingsstrategie van vlooiën en teken te veranderen en het dier alleen te behandelen indien ècht nodig en dan met zo weinig mogelijk middelen. Behandelen schaadt het huisdier misschien nauwelijks, maar bij alle aangeboden chemische middelen het milieu des te meer.

Advies bij gebruik van chemische middelen

- Vermijd de eerste week na behandeling contact van het dier met kleine kinderen.
- Laat het behandelde dier niet in sloten of plassen zwemmen.
- Was het behandelde dier niet. Via de riolering vervuilen deze zeer giftige middelen zoals fipronil of imidacloprid kanalen en rivieren. In tegenstelling tot fipronil of imidacloprid wordt fluralaner in oppervlaktewater niet gemeten, en is de vervuiling van water met fluralaner dus onbekend.
- Ruim de feces van het behandelde dier altijd op.
- Laat het behandelde dier niet in natuurgebieden uit.
- Vermijd dat haren van het behandelde dier in het milieu terecht komen. Doe de haren uit de borstel bij restafval. Vogels worden ziek of gaan dood door contact met behandelde haren die ze voor hun nest gebruiken.

Ondersteun het werk van de Stichting Pan Nederland met een donatie of wordt doneur

IBAN: NL02TRIO00788940287

t.n.v. Stichting Pesticide Action Network Netherlands

PAN Nederland heeft ANBI status

www.pan-netherlands.org